

MONORY REBEKA MÁRIA TÉZISFÜZET

DIALÓGUS A VÁROSI TÉRBEN

Alkotói kísérletek értelmezése a kortárs budapesti emlékterek kontextusában

MONORY REBEKA MÁRIA

Tézisfüzet

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Építőművészeti Doktori Iskola

Urbanisztika Tanszék

Témavezető Szabó Árpád DLA

A doktori iskolai tanulmányaim első két éve alatt Vörös Tamás DLA volt témavezetőm

2024

TARTALOMJEGYZÉK

ABSZTRAKT	5
TÉZISEK	7
GYŰJTEMÉNYES MESTERMUNKA ADATAI	17
KÉPJEGYZÉK	23

ABSZTRAKT

Értekezésemben a kortárs budapesti emlékterek megértését és tervezését árnyaló szempontok feltárására teszek kísérletet, alkotói nézőpontból.

Mivel napjainkban a köztér és az emlékmű is fogalmi változáson megy keresztül, így új megközelítésekre, paradigmaváltásra van szükség az emlékhelyek létrehozásánál alkotói, döntéshozói és befogadói oldalról egyaránt. Ez jól látszik az elmúlt években megjelent városfejlesztési irányelvekben külföldön és itthon is, továbbá nyomon követhető tervezői oldalról az interdiszciplináris alapú új szempontokat és szerepeket felmutató megközelítésekben.

Az emlékmű-építészeti eszközök vizsgálatát a kelet-közép-európai és budapesti kontextusok elemzése után alkotói nézőpont felől közelítem, a „kutatva-alkotás” oda-visszaható folyamataként. Ehhez a 2021-ben kiírt „Háborúkban megerőszkolt nők emlékezete” pályázatot, az „MTA Tudománytér” pályázatot és a 2023 tavaszán a „Városi Aktivizmus” tárgy hallgatóival végzett kísérletet emelem értekezésem fókuszába. A kutatási folyamat során készült alkotások, reflektálnak elméleti felvetésimre, így ezek tanulságainak visszaemelése a disszertációba segít megérteni a kortárs köztéri emlékmű komplexitását. Az elméleti kérdésekre adott gyakorlati válaszok segítségével értelmezhetővé válnak olyan új eszközök és szempontok, amelyek segíthetik a köztéri emlékműveket övező kortárs diskurzust és az ezeket érintő árnyaltabb gondolkodást.

TÉZISEK

TÉZIS 1

Az alkotói nézőpont, mint személyes és intuitív tényező, a tudományos kutatásban közelebb hozza a gyakorlati építészeti - művészeti tevékenységet az ezt kiegészítő és segítő elméleti kutatáshoz. Az alkotva-kutatás, kutatva-alkotás összefonódással kialakulhat egy olyan módszertan, amely önreflektív volta miatt képes kortárs jelenségek megragadására. Folyamatszerűségével egyszerre képes alakítani és vizsgálni környezetét, így a határozott és véglegesnek tekintett állítások helyett kérdésfeltevással képes a kortárs jelenségeket tematizálni.

TÉZIS 2

A kelet-közép-európai regionális sajátságok a magyarországi kulturális emlékezeten belül is megjelennek. A 20. század során bekövetkezett történelmi korszakváltások miatt a kulturális emlékezeti narratíván belül jellemzőek az éles —gyakran ellenkező előjelre történő— váltások, amelyek miatt a közösségi identitást biztosító kulturális emlékezet és az egyes csoportokat alkotó egyének emlékezete konfrontálódik. Ezen konfliktus a különböző szempontok megvitatása nélkül nem feloldható, ám erre az egyolvasatú, irányított narratívájú emlékművek kevésbé alkalmasak. A kortárs emlékműveknél így, fontos a kísérletező hozzáállás és az árnyaltabb lokális és elemző nézőpont felvétele.

TÉZIS 3

Egy kortárs emlékmű az emlékmű- és ellenemlékműfogalom kiterjesztésével több síkon értelmezhető, megengedő narratívájával a személyes és a kollektív múltértelmezést is lehetővé teszi. Mivel több kommunikációs eszközzel él, különböző mélységben képes átadni az általa hordozott kollektív tudást, amely a személyes olvasattal válik teljessé. A nyitottabb értelmezést elősegítő, komplex fizikai és szellemi emlékelemeknek köszönhetően egy ilyen mű a hagyományos figurális emlékművekhez képest többféleképpen megközelíthető, akár vitatható és átértelmezhető. Nem lezárt jellege miatt kevésbé gyors a felavatáskor elkezdődő elévülés, és a városi köztér túlzott szakralizálódása.

TÉZIS 4

A köztéri emlékművek nem „steril” absztrakt térbe kerülnek, hanem folyamatosan változó városi térbe, ezért mindig viszonyba kerülnek a környezetükkel. Ha ez a viszony nem tervezett, az emlékmű leválik a városi kontextusról, zárvánnyá válik. Az emlékmű-köztér viszony párbeszédet feltételez, amely mind téri, mind közösségi dialógusként elképzelhető, és képes feloldani az örökkévalóságnak szánt statikus emlékművek, a folyamatosan változó élő emlékezet és a téri környezet között fennálló ellentmondást.

TÉZIS 5

A változóban lévő nyilvános tér és az ennek elemeként megjelenő kortárs emlékmű átalakulása miatt ezek az alkotások komplex interdiszciplináris megközelítést igényelnek. A megközelítés elterjedése és kulturális beágyazódása két irányból érhető el. Egyrészt az alkotók képzése felől, amelynek támogatnia kell a társszakmák együttműködését és különböző szakismeretének összehangolását, valamint az új igényekkel megjelenő interdiszciplináris folyamatokra felkészítő kompetenciák fejlesztését. Másrészt a használói oldalról, ahol oktatással szükséges érzékenyíteni a befogadói oldalt, a tudatos és kritikus értelmezés befogadására és a köztér használatára.

GYŰJTEMÉNYES MESTERMUNKA ADATAI

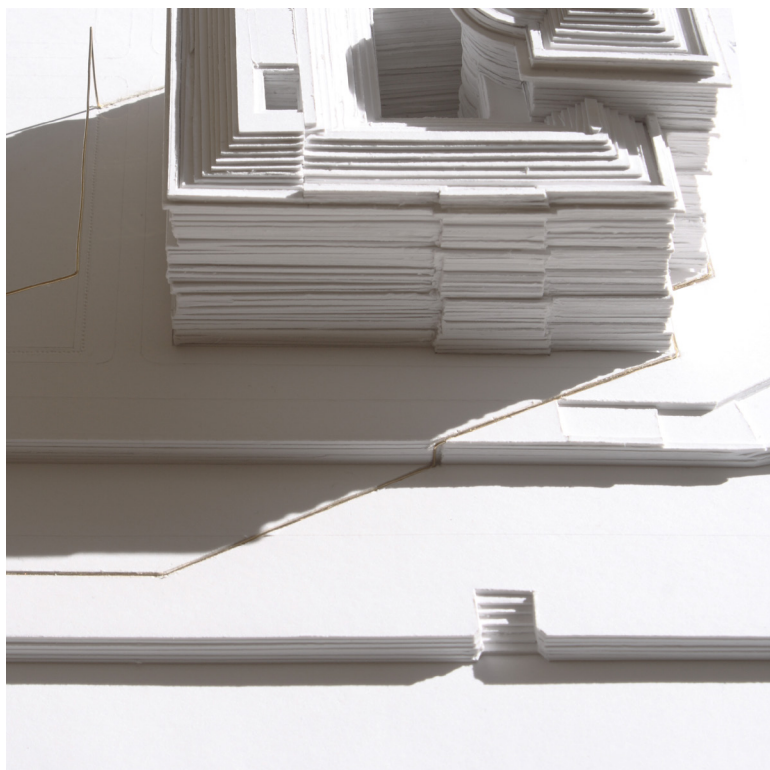
MESTERMUNKA I. ELEME

Palackposta

“Háborúban megerőszakolt nők emlékezete”
nyílt nemzetközi pályázat
III. díj

tervezők: Monory Rebeka Mária, Kund Iván Patrik

2021—2022

MESTERMUNKA 2. ELEME

Kontúr

“Tudománytér”

a Magyar Tudományos Akadémia 200. évfordulója alkalmából állítandó jelre kiírt
nyílt országos pályázat

I. díj

tervezők: Monory Rebeka Mária, Kund Iván Patrik

2022—2023

MESTERMUNKA 3. ELEME

Ottlik-kert

Budapest XI. kerületében létrehozandó emlékkert tervezésére kiírt
nyílt országos pályázat
II. díj

Hetedik Műterem Kft.

vezető tervezők: Biri Balázs, Szabó Levente DLA

tervezők a Hetedik Műterem Kft. munkatársaként: Monory Rebeka Mária, Pálffy Máté

tájépítész: Geum Műterem Kft., Gyüre Borbála, Kántor-Turi Emese

grafikai terv: Borsa Aliz

2018

KÉPJEGYZÉK

Kép 1: Makrisz Agamemnon, A magyar áldozatok emlékműve, 1980-ban, a Magyar Nemzeti Galéria előtt a budai várban Makrisz Agamemnon-életműkiállításakor, forrás: Fortepan / Magyar Nemzeti Galéria / Adattári Gyűjtemény

Kép 2: Makett werkfotó, © Kund Iván Patrik, 2021

Kép 3: Monument to the Victims of All Wars (Spomenik žrtvam vseh vojn), Ljubljana, © Kund Iván Patrik, 2019

Kép 4: Makettfotó, Háborúban megerőszkolt nők emlékezete - Palackposta, © Kund Iván Patrik, Monory Rebeka Mária, 2022

Kép 5: Makettfotó, Tudománytér pályázat - Kontúr, © Kund Iván Patrik, Monory Rebeka Mária, 2022

Kép 6: Installáció az Ország piknik, Budapest Népliget, © Kund Iván Patrik, 2023

Kép 7: Makettfotó, Háborúban megerőszkolt nők emlékezete - Palackposta, © Kund Iván Patrik, Monory Rebeka Mária, 2022

Kép 8: Makettfotó, Tudománytér pályázat - Kontúr, © Kund Iván Patrik, Monory Rebeka Mária, 2022

Kép 9: Makettfotó, Ottlik-kert pályázat © Hetedik Műterem Kft., 2018

DIALÓGUS A VÁROSI TÉRBEN

Alkotói kísérletek értelmezése a kortárs budapesti emlékterek kontextusában

© MONORY REBEKA MÁRIA

Tézisfüzet

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Építőművészeti Doktori Iskola

Urbanisztika Tanszék

Témavezető Szabó Árpád DLA

Betűtípusok

Helvetica, Urbanist

Budapest, 2024

